

HØJESTERETS DOM

afsagt fredag den 24. februar 2023

Sag 54/2022

(2. afdeling)

Anklagemyndigheden

mod

T

(advokat Ole Schmidt, beskikket)

I tidligere instanser er afsagt dom af Retten i Kolding den 24. februar 2022 (1-614/2022) og af Vestre Landsrets 6. afdeling den 18. maj 2022 (V.L. S-0519-22).

Procesbevillingsnævnet har den 30. juni 2022 meddelt begrænset tilladelse til anke til Højesteret, sådan at tilladelsen alene omfatter spørgsmålet om idømmelse af opholdsforbud efter straffelovens § 79 c.

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Jens Peter Christensen, Poul Dahl Jensen, Michael Rekling, Oliver Talevski og Ole Hasselgaard.

Påstande

Dommen er anket af T med påstand om frifindelse for opholdsforbud i medfør af straffelovens § 79 c og dermed stadfæstelse af byrettens dom.

Anklagemyndigheden har påstået skærpelse, sådan at det idømte opholdsforbud fastsættes til mere end 3 måneder.

Supplerende sagsfremstilling

Ved Vestre Landsrets dom af 4. juni 2014 blev T ud over den i byrettens dom nævnte overtrædelse af straffelovens § 123 om vidnetrusler dømt for bl.a. ulovlig frihedsberøvelse efter

straffelovens § 261, stk. 1. Han er ud over de straffe, der er nævnt i byrettens dom, tidligere straffet bl.a. ved Retten i Koldings dom af 11. april 2019, hvor han blev idømt 1 år og 6 måneders fængsel for bl.a. berigelseskriminalitet af særlig grov beskaffenhed.

Supplerende retsgrundlag

I byrettens og landsrettens domme er gengivet dele af forarbejderne til straffelovens § 79 c. Af de specielle bemærkninger til bestemmelsen fremgår bl.a. (Folketingstidende 2020-21, tillæg A, lovforslag nr. L 189, s. 35 ff.):

”Et opholdsforbud efter den foreslåede § 79 c, stk. 1, vil være relevant, hvor forholdet, der giver anledning til opholdsforbuddet, er begået i nattelivet eller i tilknytning til den dømtes færd i nattelivet.

Det vil således være relevant at idømme et opholdsforbud, hvis forholdet er begået i aften- og nattetimerne eller på anden vis er begået i tilknytning til den dømtes færd i nattelivet. Det kan f.eks. være tilfældet, hvor forholdet er begået en tidlig morgen i forlængelse af, at den pågældende har opholdt sig på en natklub, bar eller lignende.

Det afgørende vil være, at et forbud, på grund af karakteren af den begåede kriminalitet, vurderes at ville virke forebyggende i forhold til ny ligeartet kriminalitet. Der vil i den forbindelse f.eks. kunne lægges vægt på, om forholdet er begået på eller i tilknytning til et serveringssted eller i tilknytning til eller i en nattelivszone.

Et opholdsforbud vil skulle idømmes af domstolene efter en konkret vurdering af, om et opholdsforbud vil være egnet og nødvendigt for at forebygge nye lovovertrædelser af lignende beskaffenhed ved at sikre, at den dømte i en periode ikke kan færdes og opholde sig i nattelivet. Domstolene vil i den forbindelse skulle tage stilling til, om det må antages, at der er fare for, at den dømte vil begå ny ligeartet kriminalitet.

Det vil som udgangspunkt altid være tilfældet, hvis der er tale om gentagelsestilfælde.

Opholdsforbud vil dog også kunne gives i førstegangstilfælde, hvis det kan antages, at der er fare for, at den dømte vil begå ny ligeartet kriminalitet. Det vil f.eks. kunne være tilfældet, hvor forbrydelsen er af grovere karakter, hvorved den dømte har demonstreret en vis voldsparathed. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis forholdet er begået af flere i forening, er begået over for flere ofre, eller der er tale om flere voldelige overfald af samme offer. Det kan også være tilfældet, hvis den pågældende har været i besiddelse af særligt farlige våben.

Det vil bero på rettens skøn, om det pådømte forhold er af en sådan karakter, at der kan gives forbud i tilfælde, hvor den dømte ikke tidligere er straffet for ligeartet kriminalitet.

Et opholdsforbud vil endvidere skulle være proportionalt med den begåede kriminalitet. Den tidsmæssige udstrækning af et forbud vil i den forbindelse skulle indgå i proportionalitetsvurderingen. Det må antages, at et opholdsforbud meddelt for en periode på om-

kring 3 måneder almindeligvis vil være proportionalt, hvis der idømmes en betinget eller ubetinget fængselsstraf i omegnen af 30 dage, også i førstegangstilfælde.

Vedrører en dom flere lovovertrædelser, hvoraf det ikke er alle, som er omfattet af den foreslåede § 79 c, stk. 1, skal der foretages en konkret vurdering af, om den overtrædelse, der er omfattet af bestemmelsen, i sig selv ville have medført en straf af en varighed, der kan begrunde et opholdsforbud.

...

Det foreslås i § 79 c, stk. 4, 1. pkt., at et opholdsforbud vil skulle gives på tid op til 2 år regnet fra endelig dom.

Den tidsmæssige udstrækning af et opholdsforbud vil skulle afhænge af de konkrete omstændigheder i sagen. Forbuddets varighed vil således skulle afspejle risikoen for, at den dømte begår ny ligeartet kriminalitet. Der vil i den forbindelse bl.a. skulle lægges vægt på grovheden af den begåede kriminalitet, og om den dømte tidligere er dømt for lignende lovovertrædelser.

Et opholdsforbud vil skulle være proportionalt med den begåede kriminalitet, og i den forbindelse vil den tidsmæssige udstrækning af et forbud skulle indgå i proportionalitetsvurderingen. Det forudsættes dog, at et opholdsforbud som udgangspunkt vil være af mindst 3 måneders varighed.

Ved fængsel i indtil 3 måneder må det antages, at det i almindelighed vil være proportionalt, hvis der idømmes et opholdsforbud på mellem 3 og 6 måneders varighed. Ved fængsel i indtil 6 måneder må det antages, at det i almindelighed vil være proportionalt, hvis der idømmes et opholdsforbud på mellem 6 og 12 måneders varighed og ved fængsel i mere end 1 år må det antages, at det i almindelighed vil være proportionalt, hvis der idømmes et opholdsforbud på mellem 1 til 2 års varighed.

Fastsættelsen af forbuddenes længde vil dog altid bero på domstolenes konkrete vurdering af, hvad der skønnes nødvendigt med henblik på at forebygge, at den pågældende begår ny, ligeartet kriminalitet.

I tilfælde, hvor der i den samlede strafudmåling tillige indgår straf for lovovertrædelser, som ikke opfylder betingelserne for idømmelse af forbud efter den foreslåede § 79 c, stk. 1, eller hvor der udløses reststraf fra tidligere domme, vil retten skulle fastsætte den tidsmæssige udstrækning af forbuddet ud fra et skøn over, hvilken del af den samlede straf, der kan henføres til lovovertrædelser, som er omfattet af § 79 c, stk. 1.”

Anbringender

T har anført navnlig, at der ikke er grundlag for give ham et opholdsforbud. Forarbejderne til straffelovens § 79 c indebærer, at et opholdsforbud i hvert fald som det klare udgangspunkt ikke kan gives, hvis det er første gang, at vedkommende bliver dømt for vold i nattelivet.

Han er ikke tidligere dømt for vold i nattelivet. Hans tidligere straffe kan ikke begrunde et opholdsforbud.

Hvis der gives et opholdsforbud, er der ikke grundlag for at udstrække det til mere end 3 måneder som fastsat af landsretten.

Anklagemyndigheden har anført navnlig, at der er tale om vold i gentagelsestilfælde. Volden er begået i nattelivet eller i tilknytning til Ts færden i nattelivet. Hertil kommer, at han tidligere har begået ligeartet kriminalitet uden for nattelivet.

Et opholdsforbud vil derfor være både egnet og nødvendigt for at forebygge ny ligeartet kriminalitet.

Henset til karakteren af den begåede kriminalitet og til, at T tidligere har begået ligeartet kriminalitet, er der grundlag for at skærpe længden af opholdsforbuddet til 6 måneder.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstilling

T er fundet skyldig i forhold 2 om vold i gentagelsestilfælde, jf. straffelovens § 244, stk. 1, jf. § 247, stk. 1, ved om natten den 21. august 2021 ca. kl. 01.25 ud for værtshuset X ... at have tildelt den forurettede et slag i ansigtet med flad hånd. Han er desuden fundet skyldig i forhold 1 om kørsel i frakendelsestiden, jf. færdselslovens § 117 a, stk. 2, nr. 2, og i forhold 3 om besiddelse af amfetamin til eget brug, jf. lov om euforiserende stoffer. Straffen er ved landsrettens dom fastsat til fængsel i 60 dage.

I anledning af forhold 2 blev T ved landsrettens dom endvidere efter straffelovens § 79 c idømt et opholdsforbud, der indebærer, at han i tidsrummet fra kl. 24 til kl. 5 ikke må færdes og opholde sig på serveringssteder, hvorfra der foregår salg af stærke drikke til nydelse på eller ved salgsstedet, og hvortil der er offentlig adgang, og i nattelivszoner udpeget i medfør af § 6 b i lov om politiets virksomhed. Forbudsperioden blev fastsat til 3 måneder fra endelig dom.

For Højesteret angår sagen alene opholdsforbuddet.

Straffelovens § 79 c om opholdsforbud

Efter straffelovens § 79 c kan den, som er idømt en fængselsstraf mv. for overtrædelse af en række opregnede bestemmelser og love, gives et forbud mod at færdes og opholde sig på offentlige serveringssteder for salg af stærke drikke og i udpegede nattelevszoner i tidsrummet fra kl. 24 til kl. 5. Forbuddet gives på tid op til 2 år.

Det fremgår af forarbejderne til straffelovens § 79 c (Folketingstidende 2020-21, tillæg A, lovforslag nr. L 189, s. 35 ff.), at det er en forudsætning for at give et opholdsforbud, at overtrædelsen er begået i nattelivet eller i tilknytning til den dømtes færden i nattelivet. Endvidere er det forudsat, at der normalt skal være tale om betinget eller ubetinget fængselsstraf på 30 dage eller derover, for at et opholdsforbud kan komme på tale. Opholdsforbud kan dog ifølge forarbejderne også efter omstændighederne være relevant, hvis der idømmes en lavere straf, men hvor der f.eks. er tale om, at den pågældende gentagne gange tidligere er dømt for ligearartet kriminalitet eller for kriminalitet, der er begået i nattelivet. Vedrører en dom flere lovovertrædelser, hvoraf det ikke er alle, der er omfattet af § 79 c, skal der foretages en konkret vurdering af, om den overtrædelse, der er omfattet af bestemmelsen, i sig selv ville have medført en straf af en varighed, der kan begrunde et opholdsforbud.

I forarbejderne er det endvidere anført, at et opholdsforbud vil skulle idømmes efter en konkret vurdering af, om et forbud vil være egnet og nødvendigt for at forebygge nye lovovertrædelser af lignende beskaffenhed ved at sikre, at den dømte i en periode ikke kan færdes og opholde sig i nattelivet. Domstolene skal i den forbindelse vurdere, om det må antages, at der er fare for, at den dømte vil begå ny ligearartet kriminalitet. I forarbejderne er det forudsat, at dette som udgangspunkt altid vil være tilfældet, hvis der er tale om gentagelsestilfælde, samt at et opholdsforbud dog også vil kunne gives i førstegangstilfælde, hvis det må antages, at der er fare for, at den dømte vil begå ny ligearartet kriminalitet.

Af forarbejderne fremgår desuden, at et opholdsforbud skal være proportionalt med den begåede kriminalitet, og at den tidsmæssige udstrækning af et forbud skal indgå i proportionalitetsvurderingen. Det forudsættes i den forbindelse bl.a., at et opholdsforbud meddelt for en periode på omkring 3 måneder almindeligvis vil være proportionalt, hvis der idømmes en betinget eller ubetinget fængselsstraf i omegnen af 30 dage, også i førstegangstilfælde.

Den konkrete sag

T er som nævnt fundet skyldig i vold i gentagelsestilfælde ved at have tildelt den forurettede et slag i ansigtet med flad hånd. Volden blev begået om natten ud for et værtshus, hvor han kort forinden havde opholdt sig.

Der er derfor som anført af landsretten tale om vold begået i nattelivet eller i tilknytning til Ts færden i nattelivet. Landsretten har vurderet, at straffen for voldsforholdet isoleret bedømt skulle fastsættes til fængsel i 40 dage.

T er ikke tidligere straffet for ligartet kriminalitet i nattelivet eller i tilknytning til nattelivet. Imidlertid er han tidligere flere gange straffet for ligartet kriminalitet uden for nattelivet. Han er således straffet i 2013 for bl.a. to røveriforhold omfattet af straffelovens § 288, i 2014 for bl.a. vidnetrusler og ulovlig frihedsberøvelse omfattet af straffelovens § 123 og § 261, stk. 1, samt i 2016 for bl.a. overtrædelse af straffelovens § 119 om vold mv. mod person i offentlig tjeneste.

På den baggrund finder Højesteret, at betingelserne i lovforarbejderne om, at et opholdsforbud vil være egnet og nødvendigt for at forebygge nye lovovertrædelser af lignende beskaffenhed, er opfyldt.

Højesteret tiltræder herefter, at der er givet T et opholdsforbud efter straffelovens § 79 c.

Det tiltrædes endvidere, at forbudsperioden er fastsat til 3 måneder. Der er herved lagt vægt på, at landsretten som nævnt har vurderet, at straffen for voldsforholdet isoleret bedømt skulle fastsættes til fængsel i 40 dage.

Højesteret stadfæster derfor landsrettens dom.

Thi kendes for ret:

Landsrettens dom stadfæstes.

Statskassen skal betale sagens omkostninger for Højesteret.